

בית אפרים

סימן א

שאלה. איש אחד שנמצא בגיד שלו נקב מתחתיתו עד החלל למעלה מעטרה מעט בענין שבעליונו של גיד הוא למטה מעטרה, ועושה כל צרכיו דרך הנקב ההוא, והמקום הראוי להיות נקב הוא סתום לגמרי. ודבר זה הציצו וראו בו בהיותו בן ששה שבועות, ושוב נשתקע הדבר ונשא אשה. ועתה נתוודע הדבר ושאלו ברופאים והרופאים רוצים לנקוב במקום הראוי להיות נקב ולסתום הנקב שבתחתיתו, לפי שהנקב הוא למעלה משפופרת הזרע. ונדרשתי לאשר שאלוני אם יהיה כשר לבא בקהל אף לכתחילה אם לאו.

תשובה. נראה לענ"ד שאין כאן בית מיחוש אם יעשו הרופאים בענין שהנקב הפתוח יסתם סתימה מעלייתא, שאפילו אם באנו לחוש שמא נעשה הנקב הזה שלפנינו בידי אדם או ע"י חולי ומכה דמדמי הרא"ש לבידי אדם, מ"מ הא קיי"ל ניקב ונסתם כשר וזהו פסול החוזר להכשרו. ולפי מ"ש הב"ש סי' ה' ס"ק ז' בחד תירוצא בנסתם מחמת רפואה עדיף דלא חיישינן שמא יהא נקרע, וכן לאינך תירוצי דהתם א"צ בזה להביא לידי נסיון אם נקרי ונקרע כלל, ומהני הסתימה בנקב למעלה מעטרה כשהוא נקב שיש בו שיעור שתצא ממנו ש"ז ונסתם. ואע"פ שרי"ז בשם הרמ"ה כתב דלמעלה מעטרה לא מהני סתימה רק כשהנקב בעטרה עצמה, כבר כתב הב"ש [שם סק"ח] שאין זה במשמע מכל הפוסקים וכן כתב להדיא בס"ק ט', וכלל הוא וכו' ואם נסתם כשר בכל הנקבים כו', הרי דלא חש לה להא דהרמ"ה ז"ל. וכן מוכח מהירושלמי דאיתא התם [יבמות פ"ח ה"ב], מבפנים פסול מבחוץ כשר כו', מבפנים מן העטרה ולפנים, מבחוץ מן העטרה ולחוץ, ניקב ה"ז פסול נסתם ה"ז כשר, ניקב פסול מפני שהוא שופך, נסתם כשר מפני שהוא מוליד, וזהו פסול החוזר להכשרו. תני, אין בין פ"ד לכ"ש אלא הלכ' רופאים, שפ"ד חוזר שבכ"ש אינו חוזר. כיצד הוא עושה, ר"י בר אחא בשם ר"י מביא נימולין ומנשכין וקוצץ עכ"ל. והנה מבואר דהא דנסתם כשר לא קאי על עטרה עצמה דלא איירי מינה עתה רק אלמעלה מעטרה קאי, ולכאורה לפי מ"ש בירושלמי אח"כ, תני אין בין פ"ד כו' שבכ"ש אינו חוזר, א"כ משמע דפסול דניקב למעלה מעטרה, משמע שמדין כ"ש

נגעו בה כדקאמר טעמא מפני שהוא שופך. והתוספ' בדף ע"ה [ד"ה כרות] אמתני' שם כתבו, ותימה לר"י אמאי נקט פציעה בביצים וכריתה בגיד כו', ואומר ר"י דמשום דגיד על ידי כריתה שופך דבלא כריתה מקלח נקט כריתה בגיד עכ"ל. ולפ"ז תימה, דגם נקב בגיד מדין כ"ש הוא, וא"כ איך אפשר לומר דנסתם הוי פסול שחוזר להכשרו, דהא א"א להסתם כלל דהא כ"ש אינו חוזר. ואפשר דהירושלמי הנ"ל [סובר], דפ"ד מהל' רופאין הוא חוזר מעצמו בלא תרופה משא"כ בכ"ש צריך תרופה, ולכן הוא אומר, כיצד הוא עושה מביא גמלים כו', והיא הרפואה האמורה בש"ס שלנו מייתנין שומשנא כו', והיינו דפריך בש"ס שלנו היכא עבדינן, וכן בירושלמי כיצד הוא עושה כו', ר"ל דכיון שמעצמו אינו מעלה ארוכה ואת אמרת נסתם כשר, היכא עבדינן. ויותר נראה דודאי לכל נקבים יש הלכו' רופאים איך יעשו להם סתימה שיחזור הנקב להסתם, אך בזה מהל' רופאים אינו חוזר להסתם כלל ע"י מזור ותחבושת להעלות ארוכה שישוב הבשר ויתחבר, אך צריך תחלה לסותמו בדבר אחר, ואז לקץ הימי' יבלה הסתימה ההיא והבשר יתחבר בעצמו, ולכן קשיא לי' היכא עבדינן, וכן בירושלמי כיצד הוא עושה, שהרי נקב כזה אין לו סתימה מהתחברות הבשר, ולזה קאמר שעושים לו סתימה מראש גמלה וכמ"ש רש"י, ופסקינן לרישיה להיות סתימה וכל זמן שהוא הולך ובלה הבשר עולה ומתחבר עכ"ל, ולפיכך מפליג בין פ"ד לכ"ש, שפ"ד מתרפא בעצמו או ע"י דבדרי ליה סמא כשאר פצעים, משא"כ בזו של כ"ש שאינו חוזר להסתם כלל כדרך סתימת הנקבים שבשאר אברים. (ואפשר דהירושלמי ס"ל דלעולם אין הבשר חוזר רק הסתימה קיימת ע"י ראש הנמלה אשר שם, אך שיותר נראה כדעת רש"י כיון שהדבר ידוע שראש הנמלה לא היה מתקיים שם זמן מרובה ועתיד לבלות, ודוחק לומר שעושה כן כל פעם שיפתח). ועכ"פ אף לפי דברי הירושלמי אח"כ מהל' רופאים והוא מדברי הספרי, אין זה סותר כלל למ"ש בתחלה שם דנסתם כשר, [דהירושלמי] גופי' אמר בתר הכי כיצד הוא עושה כו', וזה תרופה לנקב שהוא כ"ש ולא פ"ד וכמ"ש. וכתבתי [זאת] לפי שראיתי בפני משה שם שכתב אהך תני אין בין כו', וכן הוא ברייתא בספרי ופליג אדלעיל דקאמר

וראיתי בחידושי הריטב"א ביבמות שם כתב, ניקב בעטרה עצמה ונסתם כל שאילו נקרי מיקרע פסול, פירוש שנקרע למעלה מן העטרה פסול עכ"ל. והוא פירוש מחודש, ולפי דבריו פשיטא [דלדדי] לא קשיא למה מוקי רבא הך דאם נקרי בעטרה ולא מוקי בלמעלה מעטרה [דל"ק, כיון] דמה דקאמר ונקרע פירושא שנקרע להלן למעלה מעטרה, א"כ ע"כ שהנקב הוא במקום אחר. אלא דלפ"ז מאי קשיא לי' אהא דמוקי למטה מעטרה אפי' נכרת גמי, ומאי קושיא דזה גרע טפי שנקרע לתוך למעלה מעטרה, וצ"ע, ואפשר שיש איזה ט"ס בריטב"א. [ולפרש] הברייתא דניקב פסול ונסתם כשר מיירי רק בעטרה עצמה, דבר קשה לפרש כן אפילו בתלמודא דידן, דבשלמא אדשמואל שפיר י"ל הך אוקימתא כיון דלא קתני רק דין הבדיקה וס"ל דבעטרה עצמה קאי, משא"כ בזה שתחלת דברי הברייתא ניקב פסול וקאי אעיקרו של גיד שהוא מעטרה ואילך דבכל מקום פסול, ועל מקום הפסול קאמר דנסתם כשר, [ולכן] אין חילוק בין למעלה ובין למטה, ומה"ת לומר דמיירי בעטרה לחוד ותו לא, דכמו דהפסול מיירי גם מעטרה ואילך כמו כן הכשירא דנסתם דקאי עליו, ומכ"ש בירושלמי אין מקום לפרש כן כמ"ש. וכן מבואר להדיא בלשון התוספתא דאיתא, איזהו כ"ש כל שנכרת הגיד מן העטרה ולפני' כו', ניקב מלמטה פסול מפני שהוא שופך, נסתם כשר כו'. והך מלמטה דנקט היינו למטה מעטרה ולהלן לצד הגוף, אע"ג דבש"ס קרי לה למעלה התוספתא קורא אותו למטה, כד חשבת מראש הגיד פוגע בעטרה תחלה ואח"כ הוא למטה [ממנו לא] לפניו ממנו, ואפשר דט"ס הוא וצ"ל מלמעלה, ועכ"פ מבואר דסתימה [בכל] גווונא כשר.

ועיין ביש"ש סימן י"ד כתב, שיש טועים בפשט ההלכה ואומרים למעלה מעטרה כשרה ותולין בדברי רש"י לפי שאין הזרע מתאסף שם לצאת, וטעות הוא בידם כי נקב למעלה מעטרה פשיטא שפסול אפילו בכ"ש, ורש"י פירש על מאי דפריך תלמודא כו' ע"ש. היינו למאי דלא גרס התם במלתא דר"י אמר שמואל ונסתם, אבל סתימה ודאי [כשר] אפילו למעלה מעטרה, וכמבואר בדבריו שם סימן ט"ז ע"ש שכ"כ להדיא, [וז"ל גם מכאן נראה] דלא גרסינן [לעיל בסי' י"ד] ונסתם במלתיה דשמואל, דאל"כ מאי פריך זהו למעוטי מאי דלמא אתי למעוטי סתימה רעועה כהניא דשמואל דלא מהני, אלא כל סתימה מהני לשעתו אפילו בדוק ומנוסה במלאכת הרופאים שסופו [לקלקל] מ"מ כל זמן שלא נסתר הוא כשר ושפיר מוליד, משא"כ בטרפה כל שידוע שיהיה נקב הרי הוא טרפה הלכה למשה מסיני עכ"ל. וראיתי בספר עצי ארזים שהביא דברי היש"ש במ"ש שרש"י שפירש כן היינו לומר (חסר כאן).

בכ"ש חוזר להכשרו, ע"ש. והוא תמוה, דא"כ איך [מסיים] בה כיצד הוא עושה כו', דקאי אהא דנסתם כשר וכמבואר בתלמודא דידן, ומבואר למעיין דהך כיצד הוא עושה הוא אסוקי מילתא דהך ברייתא, [ואף] שאינה בספרי ישנה בברייתא, אתמהא. ונלענ"ד בפירוש הירושלמי כמ"ש.

אמנם רבינו הר"א ממיץ בספרו יראים [סי' ר'], דעתו דניקב אינו פוסל כלל מדין כ"ש, דמוכיח זה מדאמרינן דאם ניקב ונסתם הוי פסול החוזר להכשרו, ואילו כ"ש אין לו רפואה כדתניא בספרי. ולכן מפרש דניקב דפסול היינו דהבנים פסולים, אבל הוא כשר לבא בקהל אפילו בלא סתימה, דניקב וכרות שני דברים הם ע"ש, והביאו בסמ"ג ושאר פוסקים. ולדבריו צ"ע היאך מסיים אהא דספרי, כיצד הוא עושה כו', וצ"ל דקאי אברייתא דלעיל. ולפ"ז להפוסקים דלא ס"ל כהרא"מ י"ל כמ"ש הפ"מ דברייתא דספרי פליגא אדלעיל, והך דכיצד הוא עושה ע"כ דקאי אדלעיל. ועיין בב"י שכתב שאין נראה מדברי הפוסקים דאבני' קאי אלא אגברא, והך ברייתא את"ל דפליגא כו' ע"ש. ולענ"ד להגך פוסקים נמי א"ל דפליגי, ומפרשים דברי הירושלמי על הדרך שכתבתיו.

ועי' ביש"ש סי' ט"ז שכתב על דברי הרא"מ דלק"מ, כי אין לו רפואה לרפאותו בידי אדם אבל בידי שמים יש לו רפואה כו', והוא תמוה, דהא להדיא אמרינן, היכא עבדינן כו' וכן בירושלמי שהבאתי לעיל, אלמא דיש לו רפואה בידי אדם. ואפשר שט"ס הוא וצ"ל להיפך, והיינו כמ"ש דר"ל שאין לו רפואה מעצמו. וע"ש עוד שכתב, די"ל דמ"ש שאין לו רפואה היינו שסופו להתקלקל, א"נ דוקא כריתה אין לו רפואה אבל ניקב יש לו רפואה ע"ש. שוב ראיתי בשו"ת נודע ביהודה [קמא] סי' וא"ו השיג ג"כ על הפ"מ, ותירוצו שם כהיש"ש, ומ"ש להג"י אין נלענ"ד, וקצרתי.

(והנה הארכתי בענינים אלו בעזה"י בספרי בית אפרים חלק אה"ע סי' ב' ג' וד' ע"ש. והנה שם כתבתי (בדף יו"ד ע"ב) [סי' ג'] גירסת רבינו ירוחם ברש"י, ועתה בא לידי ספר רי"ו הנדפס בויניציאה שנת שי"ג, והרגשתי בט"ס שבריי"ו שכתב שם [נכ"ג ח"ד] ואם ניקב נקב קטן השפופרת ונסתם בכל שהו או אינו ניכר רואין כו'. והך אז הוא ט"ס והוא מתחלק לשנים, שהאל"ף הוא שייכא אלעיל והוא"ו מלרע וכצ"ל, בכל שהוא ואינו ניכר, וגם תיבת השפופרת הוא טעות הדפוס, וצ"ל כמו ברש"י שלפנינו).

ומבואר להדיא מדברי הרא"מ וכל הבאים אחריו, דהא דניקב ונסתם כשר היינו בלמטה מעטרה, וא"כ אף שלענין זה חלקו קצת פוסקים על הרא"מ וס"ל דאגברא קאי, מ"מ לענין פירושא דקאי על למטה מעטרה השוו כולם.

העטרה מארכת, אבל לא מיירי באם נפל נקב בעליונו של גיד למעלה מעטרה, דזה דינו כמו בתחתית הגיד למעלה מעטרה, ולא נזכר כלל שם לחלק כמו שחילק הב"ש דבתחתית גרע לפי ששותת. ומ"ש בדרישה דע"כ לא בכל ענין מצרכי מפולש כו', אין ללמוד מזה שדעתו לחלק בלמעלה מעטרה בין עליון לתחתון, רק כוונתו כמ"ש שם אח"כ שהתו' לא כ"כ אלא אלשון הגמרא כו'. וע"ש היטב ותראה דס"ל כהב"ח בזה דא"צ מפולש, רק עד לחלל סגי היכא שהוא למעלה מעטרה בין בעליון ובין בתחתון, ואפילו בעטרה עצמה אין חילוק בזה, וכן מבואר להדיא בפרישה שם ס"ק ט"ז וס"ק י"ז ע"ש. ודברי הב"ש תמוהים לענ"ד וצ"ע.

[ומה שהרופאים רוצים לנקוב במקום הראוי להיות נקב], ואף שעי עשיית הנקב הזה ע"כ שהגיד יהיה חלול עד שם, ובכה"ג כתב הרא"ש בתשובה שאם הגיד חלול מן הנקב ולהלן אינו מוליד, והביאו ב"י, וא"כ י"ל דגרמא בידי אדם הוא ופסול. כבר הארכתי בספרי שם סי' ג' וכתבתי דאפשר דגם הרא"ש מודה בכה"ג שהנקב שבפי האמה פתוח ע"ש. ואף לפי מ"ש ביש"ש סי' י"א לחלק בין זה למרזב, דבנקב קטן הנזרע כשבא נגדו מתאמץ ויוצא ממנו וחמימות התאווה נחלק לצאת בתוך חלל הסילון ובתוך הנקב למעלה ומקולקל ביותר ע"ש, מ"מ הרי מהרש"ל גופי פוסק שם בפשיטות להתיר בעובדא דנ"ד שהנקב בתחתיתו למעלה מעטרה ואינו מגיע אלא עד החלל, ואם היה מנוקב מעל"ע לא היה בעליונו אלא למטה מעטרה כשר, ע"ש, ושם מיירי שהנקב נעשה בידי אדם, וגם מסתמא היה נקב בפי האמה כדרכו, ואפ"ה מכשיר בכה"ג שאם היה ניקב בעליונו היה למטה מעטרה. והוא להיפך מדעת הב"ש, ועיין בספרי מ"ש על דברי הרש"ל בזה. אך בנ"ד נראה דאפילו תימא שבתחלת עשייתו לנקב קודם שיסתום אינו ראוי להוליד, מ"מ כיון דמצד עשיית הנקב החדש בעצמו אין בו משום כריתה כיון שהוא למטה מעטרה, ואף שזה גורם שיהיה הנזרע שותת דרך הנקב הישן, מ"מ בכה"ג שוב מהני סתימה אף להרמ"ה, מידי דהוה אעטרה עצמה דס"ל להרמ"ה דכיון שהפסול מפני שהוא שותת מהני סתימה, רק בלמעלה מעטרה דשייך דין כריתה, [לא מהני סתימה לדעת הרמ"ה], וא"כ בזה שאין בו משום כריתה הסתימה מועלת לכ"ע אף שהוא למעלה מעטרה. ועוד נראה, דכיון שלא הקפידה תורה על הלידה אא"כ נעשה מעשה בידי אדם כדאמרינן מדסמין לא יבא ממזר מה ממזר בידי אדם כו', א"כ י"ל דדוקא כשהמעשה בידי אדם הוא באברי הנזרע עצמם, משא"כ בזה דלמטה מעטרה בשר בעלמא הוא, כיון דאפילו נכרת כשר וכמ"ש רש"י, רק שע"י מעשה הזה הוא גורם לבטל אברי הנזרע שלא יצליחו לעשות פרי, אין זה אלא כשתיית כוס של עיקרין שלא נאסר לבא בקהל משום

והנה לעיל הבאתי לשון התוספתא דאיתא שם, ניקב מלמטה פסול מפני שהוא שופך כו', וכתבתי לפרש דחשיב מראש הגויה ולהלן לצד הגוף דקרי ליה תלמודא למעלה, או שצ"ל למעלה. ולכאורה היה מקום לפרש דודאי מיירי בלמעלה מעטרה, והא דנקט למטה היינו בתחתית הגיד, וכמ"ש הב"ש ס"ק ט' לדעת התוספ' שפירשו הא דניקב למטה מעטרה שכנגדו למעלה מעטרה היינו בנקב מפולש, וע"ז כתב דזהו בעליונו של גיד אבל בתחתיתו אף שניקב לחלל פסול מפני ששותת ע"ש. ומ"ש אח"כ, וכללא הוא כו' ובעטרה אם ניקב עד לחלל פסול ולמעלה מעטרה לפי משמעו בתו', נראה שכוונתו דבעטרה עצמה כשניקב בתחתית הגיד פסול משום שהוא שותת. ומ"ש אח"כ, ולמעלה מעטרה, היינו בעליונו של גיד, משמע בתוספ' דכשר והב"ח פוסל, והן הן הדברים שכתב ג"כ למעלה. וכתבתי זה לפי שראיתי בדגול מרבבה כתב להגי', ולמטה מעטרה משמע כו', ובמחילת כ"ת אין זה נכון. ונראה דבגירסא דינקותא הגיה כן בגליון אגב שיטפא, וליתא. וגם בס"ק ג' איתא שם, ואפילו לדין דקי"ל ניקב הוא כשר, הוגה בספר הנ"ל, הוא פסול. וליתא להגה זו רק הרי"ש הוא ט"ס וצ"ל הוא כ"ש, והוא ר"ת כרות שפכה. (וחמתי על המדפיסים בווינא ספר האפי רברבי ע"פ ההגהות הנ"ל, שלא כתבו הנוסחא ישנה כמות שהוא רק הדפיסו ע"פ ההגה בסתם, ולא היה כן דעת הגאון ז"ל, שאף שרשם ההגה בצדו דרך למודו לא קבע בהם מסמרות ואם היה עולה בדעתו שיודפסו בודאי היה חוזר עליהם בעיון היטב לראות אם כנים הדברים. וקרוב בעיני שמקצת הגהות אשר לא נכון עמם לא יצאו מתחת יד הגאון. ואפשר שהיו כתובים שמה מכבר מידי איזה תלמיד טועה והגאון לא שם לבו למחוק אותם. ועכ"פ המדפיסים האלה היה להם להעמיד הנוסחא ישנה ולרשום ההגה בצידו להעיר לב המעיין, אבל לא להדפיס בסתם, שמעתה אין כל בריה מרגשת אם היה כאן נוסח אחר וא"א שוב לעמוד על בורין. וכיוצא בזה הרעו כמה מדפיסים ספר מגיני ארץ מתוך ספרי הגהות מגדולים, והתחכמו הס שלא להזכיר עליהם שם הגה רק העמידו כמות שהוגה בסתם, ולפעמים משגה הוא ביד המגיה כן, והנוסחא ישיגה צודקת. וכבר העירותי ע"ז בספרי חלק א"ח על ענין זה, שמהראוי להזהיר למדפיסים שלא יהיו רגילים בכך להדפיס מספרי הגהות בסתם, אף שיצא מפי גדול אין לסתום אלא לפרש שהוא הגה ע"ש).

אך באמת אני תמה על הב"ש בחילוק זה בין עליונו של גיד לתחתיתו, שאין דברי התוספ' מורים לחלק בזה. ומ"ש שכ"כ הדרישה, לענ"ד הוא תמוה מאד למעיין בדרישה, שכל דבריו שם לחלק בין עליון לתחתון היינו דבעליון הוא למטה מעטרה אף במקום שבתחתון הוא למעלה לפי שבעליונו

זה. ואף שיש איסור בדבר כמבואר בשבת דף ק"י ובש"ע אה"ע [סי' ה' סעיף י"ב], וכבר הארכתי בזה בספרי סימן ב', מ"מ בזה שאינו רק קלוקל לפי שעה עד שיסתום הנקב הישן והוא מקלוקל ע"מ לתקן, אפילו איסורא ליכא בגרמא כי האי. וע"ש סי' ג' כמה צרוף היתרים דשייכי לכאן. ועכ"פ לאחר שיסתם הנקב הישן הדין דין אמת דמשרי שרי לכ"ע אף לישא לכתחלה ^{ויציר החסד} וכדכתיבנא.

וגם מה שבא בשאלה, שיש אולי לחוש שנעשה בידי אדם, שע"י משמוש ידי הפורע עשה נקב בצפרניו במקום הזה, וא"כ אינו ביד"ש רק בידי אדם.

הנה כבר ביארתי שאפילו אם היה כך, אם יחזור לסותמו יהא כשר, דהרמ"ה יחידאה הוא, ופשיטא שאין לעגן האיש כלל. אך אפי' קודם הסתימה נראה דאין כאן בית מיהוש דמה"ת להחזיק ריעותא, ובלי ספק דהמוהלים זרזים הם שלא לנגוע בקצהו. ועוד שהרי לפנינו שראש הגויה הוא סתום לגמרי, וא"כ פשיטא שאין לתלות שהיה סתום מכל צד ובאקראי נעשה הנקב ע"י ששף בה בצפורן שהיא עזה. דזה ודאי אינו, שהרי אם יסתם אחד מהם א"א להתקיים, ועיין בא"ח סימן וא"ו בענין ברכת אשר יצר ובט"ז שם. ופשיטא שאין לתלות שבאמת היה נקב כראוי, רק אחר המילה שנתחדש נקב שבמקום אחר במשך הזמן מעת המילה עד ששה שבועות ללידתו נסתם הפתוח, דפשיטא שאין לחוש כולי האי, אף דאפשר דמתרמי הכי וכעין השאלה שבספרי שו"ת בית אפרים, מ"מ לא שכיח שיהיה נסתם מאליו וזה נשאר פתוח בזמן קצר זה. ועוד גלענ"ד דודאי לא מסתבר לומר שהפורע [פגם] שלא במתכוין בצפרניו ועשה נקב עד לחלל ולא הרגישו בו ונתרפא מאליו, שבלי ספק דבכה"ג הוה צערא דינוקא טובא והיתה אמו ואשר התעסקו עמו מרגישים בצערו והיה מתודע להם. ואף את"ל דהכי הוה, מ"מ רחוק הוא שעשה נקב לחלל, רק שנאמר שע"י פגיעה זו נעשה פצע ומכה טריה עד שגרמה שניקב לחלל, מ"מ בכה"ג י"ל דהו"ל כע"י חולי, וכמ"ש בירושלמי מחכך בה ומסיית בה כו', ועיין בספרי (דף ד' ע"ג ודף יו"ד ע"ד) [סי' ב' וסי' ג'] ששם כתבתי דיש לסמוך על הפוסקים שמתירין ע"י חולי והבאתי משו"ת שבות יעקב ח"ג ע"ש. וא"כ אם נאמר דזה הוי כע"י חולי, ומכ"ש כאן דאם נאמר דהו"ל כע"י חולי, יש היתר גמור כשיסתם, דהא לכשיסתם אין חשש אלא לדעת הרמ"ה, והרמ"ה גופי' סובר דע"י חולי כביד"ש הוא כמ"ש רבינו ירוחם בשם הרמ"ה ע"ש. וקצאתי בזה, שאנו לא באנו לידי מדה זו, דבנ"ד הדברים מורים שכן היה ממעי אמו, והלכך בין קודם הסתימה בין אח"כ כשר לבא בקהל ואפילו לכתחילה.

וכגון דא צריך לאודועי, שאם ירצה לעשות תרופת הרופאים, יש ליוהר שהסתימה של הנקב הישן תהיה סתימה מעלייתא. ולא מפני שאני חושש שמא נעשה ע"י המוהל, דכבר כתבתי דאין לחוש לזה כלל, רק חוששני לפי שמהלכות רופאים הבאים להעלות ארוכה לנקב ולסתום בפניו, אז אם נתרפא סביבותיו צריך לחתוך באיזמל בשפתי הנקב לעשות לו פה ולהוציא ליחה ודם קצת להמשיך מזה עור ובשר, ופשיטא שגם נקב הנעשה בידי שמים והוסיף עליו וגמרו בידי אדם שדינו כנעשה בידי אדם, וא"כ נצטרך לסמוך על דעת הפוסקים דנסתם אף שנקב בידי אדם מהני ודלא כהרמ"ה. עכ"פ יש ליוהר שיהא כל הנקב סתום יפה ולא ישאר שם שום בדק וסדק, ויש לחזור אחרי רופא מומחה שחזקתו בדוק להוציא הדבר מתחת ידו מתוקן. וקצת יש לפקפק בלא"ה אם יש היתר לעשות תרופת הסתימה ע"י העברת איזמל, משום איסור מסרס, שאסור לעשות אפילו ע"י ערל לדעת קצת פוסקים, (משום ובארצכם לא תעשו. ונראה שאסור אף אם עושה ע"מ לסתום. ועיין מ"ש בחלק יו"ד סימן ס"א לענין מחיקת השם במוחק ע"מ לתקן), ולעצמו ודאי אסור כיון שהוא מסייע וכדאיתא ביו"ד לענין הקפת הראש. (ועיין מ"ש בספרי שו"ת בית אפרים חלק יו"ד), וקצאתי כיון שלא באה השאלה ע"י, אפשר שיכול הרופא לסתום הנקב ולא תגע בו יד אדם באיזמל וכיוצא. רק על מה שנשאלתי מהרבני המופלג החריף ושגון הוותיק מוהר"ר יחזקאל ג"י מק"ק קלעוואן שצייד גם הוא להיתרא בנידון הלז, ע"ז באתי להשיב דבר אשר עם לבבי. אף כי אנכי כגבר אין איל יגע ורפה ידים, לא יכולתי להתאפק לרוב הפצרת הרבני המופלג הנ"ל אשר אמר עם הספר כי הענין נחוץ מאד ונחפז לדעת את המעשה אשר יעשו. ועל כולנה להפיק רצון צדיק מח' ידידי הרב הגדול החסיד המפורסם קדוש עליון מוהר"ר מרדכי ג"י מק' קרעמניץ אשר דרש מאתי לעיין במילי, נתתי לבי לקרבה אל המלאכה מלאכת שמים וסמכתי על הדברים אשר באו כבר בארוכה בספרי הנ"ל כמה צרופי היתרים דשייכי לנדון דידן. ולכך היום ידי קצרה והמלאכה היתה דים, והותר האיש הזה לבא בקהל. אך להיות כי דרכי מעולם שלא ליכנס לאתרא דלאו דילי, ובפרט ק' הנ"ל שם משכן כבוד בן דודתי הרב הה"ג החריף ובקי המפורסם מוהר"ר משה ג"י בעהמ"ח ספר פני משה על אה"ע, והן בעודנו באבו היה יונק משדי תבונתו, וכד הוי זוטרי לגברא רבא חזיתי' [לדעתי] לבי' כשמעתי' וחזי למפלג לי' יקר ורבותא, יהיו דברי אלה להלכה ולא למעשה עד יסכים עמנו כבוד ב"ד הרב הנ"ל, ומינן ומינני' תסתיים שמעתתא ויתקיים ע"פ שלשה. דברי זעירא מן חברייא חותם לסדר ויהי ביום כלות משה תקעטי"ת לפ"ק.

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד